

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Aen-Merckingen Van Den Eerw. P. Cornelius Hazart,
Priester der Societeyt Jesv.**

Hazart, Cornelius

Antwerpen, 1662

§. III. Het dere stuck vande ketterye der Donatisten Raekende den Doop
Ioannes, en Christi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71393)

woordicheyt des lichaems Christi selve op den
sutaer / ende sijns eegens bloeds in de ke-
ken / moet verstaen worden onepghentlyck : dat
het is een hooch-dragende maniere van spreken
wat reden / om dese boozgaende woorden van
Opratus niet te nemen soo sy leggen / en luyden
Wat reden om te giffen ende blindelinc te slaen
nae sijne meyninghe / daer ghy sijne woorden /
soo klaer / ende dupdelijck hebt alst moghelijck
is :

Blijckt dan / dat dit niet anders en sijn als
pbele upbluchten / om slechte menschen te
paepen / maer gheensing bestandige redenen / om
ghesonde verstanden te holdoen : Ende dienbol-
gens blijft ghy lieden aen de Donatisten , in de daz
boozgaende stucken ghelijck.

§. III.

Het derde stuck vande ketterye der
Donatisten Raekende den Doop
Ioannis, en Christi.

TIs seker dat het een algemeen gheboe-
len is gheweest van bykans allegaer de
Out-vaders dat den Doop Ioannis heel
verscheyden is vande Doop Christi : want om
niet te spreken van andere / wy hebben hier ober
de ronde bekentnisse van onse Partye selve.

Ten eersten van Daniel Chamierus *de Bapt. lib. 5. Cap.*
12. §. 6.

Daer hy seght : Wy weten dat de Papisten een
groot pretext hebben van de Out vaders, de welcke by-
kans allegaer hen hier in sijn voorgegaen , dat den doop
Ioannis verscheyden is vande Doop Christi.

Ten tweeden van Ioannes Caluyn *in cap. 3. Matth* Wy
en moeten ons oock, seyt hy / daer deur niet laten bewe-
ghen,

ghen, dat dese opinie by veele over langhe tijden ghe-
weest is, dat den Doop *Ioannis*, van den onse verschey-
den is.

De Donatisten ter contrarisen leerden dat den
Doop *Ioannis* niet verscheyden en was van den
Doop Christi.

Met de leeringhe van dese ketters komen pre-
cis over een de Nieu-gherefozmeerde.

Ten eersten, *Ioannes Caluyn lib. 4. Instit. Cap. 15. §. 7.*
Het is ons seker/sept hy/ dat de dienst *Joannis*/
ende de dienst die daernaer de Apostelen bevolen
wert/gantschelyck een is: Want het en is daer-
om niet een ander Doop / om dat hy van ver-
scheyden handen bedient is/maer de wijle het de
selve leere is / sod' woxt daer deus bewesen dat
het oock de selve Doop is.

Ten tweeden *Daniel Chamierus lib. 5. de Bap. Cap. 12.*
§. 7. Alle hadt des waters/sept hy/ tot penitentie/
ende vergevinghe der sonden/dooz Christum god-
delijck inghestelt sijnde vooz de Christelijcke ghe-
meente / is den Doop Christi, maer den Doop
Ioannis, is sulck een hadt gheweest / ergo den
Doop *Ioannis*, is den Doop Christi gheweest.

Ten derden: De Professeurs van Leyden in *Synopsi*
disp. 45. pag. 643. Wy stellen / segghen sy/met de
Gherefozmeerde kercken / dat den Doop van
Ioannes begost / indien ghy de substantie aensiet/
den selven is met den Doop / die vande Aposte-
len/dooz den last Christi, gecontinueert is.

Ten vierden: *Fredericus Wendelinus libr. 1. Christ.*
Theol. cap. 22. Thesi 8.

Den Doop / die vande Apostelen daernaer is
bedient gheweest / en was van gheen meerder
kracht/als den Doop van *Ioannes*.

Ten vijfden, *Samuel Veltius in sijn Waerheys lichte*
pag. 82 par. 2. Art. 17. Wy segghen/sept hy / dat den
Doop *Ioannis*, ende die van Christus in de substan-
tie/en wesen eenderley is.

Ten lesten, *Petrus Cabeljau in sijn Catholijcke VVaer-*
heyt pag. 764. Daer en kan noch kracht / noch
waer-

waerheyt zyn in de redenen Augustini inden Doop Joannis niet en is gheweest in substantie het selbe Sacrament met onsen Doop.

Dit is al-te mael soo claer dat het niemant van Partije in twiffelachtigheyt trecken kan/veel min loochenen.

Eben claer is't/dat dit het selbe / ende eyghen gheboelen der Donatisten gheweest is: Want den H. Augustinus heeft-se hier ober berispt / ende wederleydt *Lib. 2. contra Petilianum cap. 34. ende 37.*

Voor eerst, seght Augustinus: Ghy hebt boven gheseydt, dat den Doop van *Ioannes* gheen ander en is als den Doop *Christi*.

Dese leeringhe wederleydt Augustinus met vele verscheyden redenen / ende Schrifturen; onder andere seyd hy

Ten tweeden: Die van *Ephesien* ghevraeght zijnde, waer in sy ghedoopt waren, hebben gheantwoordt: In den Doop *Ioannis*, die niet toebehoort tot den Doop *Christi*, ende is gheen deel, noch trap daer van: oft andersins dan wierdt het water des Doops *Christi* herhaelt, oft indien den Doop *Christi* alsdan door twee waters volbracht wierdt, soo is hy dan nu min volmaect; want dat water nu niet ghegheven wordt: 'twelck door *Ioannes* ghegheven wierdt: Al dit te ghevoelen is godloos, en sacri-legie.

Ten derden: Nu moeten wy alleenlijck sien, dat den Doop *Ioannis* een ander is, als den Doop *Christi*. Alwaer Augustinus hoorder in't langh / ende hreedt leert/ dat den Doop *Ioannis* een enckele figure is gheweest vanden Doop *Christi*, stellende den selben/ neffens't passeren der *Israeltiten* dooz de roode zee/ &c.

Ten vierden, seyd hy wederom; Alsoo is den Doop *Ioannis* een ander, ende een ander is den Doop *Christi*.

Ten lesten Dat is claer, dat den Doop *Ioannis* een ander gheweest is als den Doop *Christi*.

Wat middel nu hoor Partije, om hier uyt te ghevaken: Laet ons hooren.

Ydele uyt-vlucht van Partye.

DAniel Chamierus *Lib. 5. de Bapt. cap. 5. §. 6.* seght / dat dit een sake, oft disput is van minder ghewicht.

Wel hoe? soo is dan Augustinus wel dwaes gheweest / dat hy soo veel mochte ghedaen heeft om die selve leeringhe te wederlegghen in de Donatisten: Verhalven moet hy bermetelijck / oft seer ontwetende gheweest zyn in de Schrifuren / de wijle hy dese leeringhe noemt / een goddeloos, ende heyligh-schendighe leere, is dit een tecken / dat dese opinie ten tijde Augustini ghehouden wierdt booz een sake van minder ghewicht?

Tweede uytvlucht.

Ioannes Calvijn *Lib. 4. Instit. cap. 16. §. 7.* seght / Men moet die scherpsinnigheydt *Augustini* niet toelaten, daer hy seydt, dat de sonden in den Doop *Ioannis* wierden op hope vergheven, maer dat sy in den Doop *Christi* waerachtelijck worden vergheven.

Ep liebe / wat gh'al seght; wat sult ghy l. noch al maken bande Oudt-vaders / als sy u l. met de oude Kercke reghel-recht teghen gaen; Epiphanius, soo wy boven ghehoort hebben (als hy u soo teghen gaet / dat mer niet op kan segghen) is superstiticus; Hieronymus is te bitter ende te vehement; Chrysoftomus, ende Nyssenus spreken aldan op sijn Orateurs; Optatus Milevitanus maect de saken te groot door de figuren der reden-konste; Augustinus is ketteresch; nu ten lesten komt het op een scherpsinnigheydt uyt; hy heeft wat te hoogh ghespeculeert in dese materie / is't niet waer? **Wel** acu: wat seght ghy dan van bykans allegaer de andere Oudt-vaders, de welke (soo Chamierus boven bekennt) leeren / dat den Doop Joannis gantschelijck verscheyden is vanden Doop Christi; oock

Vande Ketterijen der Donatisten. 359
dochtom de selve reden & hebben die oock allegaer
te hoogh ghespeculeert :

Derde uytvlucht.

NIemandt en moet daerom beroert zijn, seght *Ioannes Calvijn*, dat de oude Leeraers arbeiden, om een onderscheydt te maecten tusschen *Ioannem*, ende d'Apostelen, aengaende den doop, want wy en moeten haer ghevoelen soo groot niet achten, dat wy soudē daer door de vastigheydt vande Schrifture verswacken.

Wat seght ghy daer van Chamiere? Ick / segbt hy / weet wel/dat bykans allegaer de Oudt-vaders / teghen ons leeren / dat den Doop Joannis verschepden was vanden Doop *Christi*: Maer wy meynen dat het gheene quade vrybeydt en is, in eene sake van minder ghewicht, de personen van kant gheselt hebbende, liever de redenen te volgen.

Ick dacht wel dat het op't verwerpen / ende van kant stellen der *H. Oudt-vaderen*/ende van d'oude Rechtinnighe Kercke moest upkomen / want andersing en wasser gheen middel booz Partije om hier up te gheraken. *Calvijn* seght / dat hy liever Schrifture heeft te volgen/en *Chamierus* de redenen, als't gheboelen van d'Oudt-vaders: Jae? is dat moghelijck? Ick heb altydt ghemeynt / dat *Augustinus* namelijck / de ghetrouwste ghetuyghe van d'oudtheydt was, ende dat hy soo scherpsinnigh was (want ick hadde dit ghelesen in den boeck van *Calvijn*) wie soude nu opt ghedacht hebben / dat dese man noch Schrifture en verstout/noch reden ghebruyckte? Wie soude opt ghedacht hebben / dat bykans allegaer de Oudt-vaders hotteticken zijn gheweest in de Schrifture / ende mannen sonder reden/ten opsichte van *Calvijn*, *Chamierus*, ende hare adherenten? Du sie ick wel / dat Partije niet alleen een verkeerde leere heeft ghebracht inde wereldt; maer oock/dat sy de wereldt selve van onder tot boven ghekeert / ende daer van een verkeerde wereldt ghemaecht heeft.

Ich stuyte dit met den H Augustinus *Lib. 3. contra Parmen cap. 2.* daer hy sich beroept op d'auctoriteyt van Cyprianus, ende braghe met hem: Als die groote mannen, ende Bisschoppen, met vryheydt gheleert hebben, dat den Doop Joannis vericheyden was vanden Doop Christi, ende dat ghestelt hebben in hare schriften, die tot de neekomelighen moesten comen, was het aldan de rechtsinnighe Kercke Christi, oft niet? was het de Kercke Christi? hoe zijn dan Cyprianus, ende bykans alle d'Oudt-vaders, soo verre afgeweken in hare leere? vvas het de Kercke Christi niet? hoe konde ghy lieden nu roemen, dat ghy d'eenighe Kercke hebt, indien I in die tijd-n heeft laten te zijn? tot hier toe Augustinus: maer ick ghy loobe dat dit wederom sal wesen een seerpsinnigheydt van Augustinus.

HET VI. CAPITTEL.

De Ketterije vanden Aposthaet

I V L I A N V S.

Anno 337.

§. I.

Rakende het eeren, ende maecten
des Cruys.

DEN H Cyrillus Alexandrinus *Lib. 6. in Iulianum,* seght dat den Aposthaet Julianus met de Catholijcken t'synen thide plocht te spotten/segghende: O ellndighe menschen! ghy aenbidt het houdt des cruys, ende ghy druckt de beelden daer van op uyve voorthoofden, ende schildert die voor uyve huysen.

Hier